

Posudek oponentky diplomové práce

Autor: Bc. Magdalena Suková

Název práce: Komparace fujimorismu a socialismu 21. století

109 stran bez příloh

Charakter tématu a vymezení práce

Autorka M. Suková se ve své práci věnuje důležitému srovnávacímu tématu v oblasti populismu, kdy si zvolila dvě (asi nejčastěji rozebírané) vlády – Alberta Fujimoriho a Huga Cháveze. Nevím, proč v názvu autorka zmiňuje komparaci „socialismu 21. století“, zřejmě tento ideový směr (záměrně neříkám ideologii) personifikuje s Hugo Chávezem, v práci toto vysvětlení neposkytuje. Zvolené téma neposkytuje příliš prostoru pro originalitu, o to větší pak klade důraz na preciznost analytické, argumentační a komparativní roviny. Bohužel v tomto práce selhává. Velmi mi v práci chybí ospravedlnění výběru tématu a především zvoleného výzkumného přístupu (volba komparace, volby Diamondových kritérií atp.).

Práce v obecné rovině vykazuje dva základní problémy, přičemž první souvisí s vymezením tématu, jeho konceptuálním uchopením, což se zjevně ukazuje v pasáži teoretické a metodologické. Druhý problém souvisí se samotným obsahem, jenž často klouže po povrchu, vede k příliš zjednodušujícím závěrům, případně závěrům, které nejsou podloženy dostatečnou analýzou.

Metodologické zakotvení a práce se zdroji

M. Sluková nashromáždila poměrně solidní počet zdrojů pro svou závěrečnou práci, leč (až na naprostou výjimku) mi zde chybí práce psané ve španělštině. Mj. i z toho důvodu v textu nepracuje s mnohými klasiky či klasickými pracemi jako jsou texty např. od De la Torreho, práce Gino Germaniho a Torcuata Di Telly, Ernesta Laclaua atd. V názvu se objevuje termín „socialismu 21. století“, pak bych též předpokládala, že se autorka minimálně seznámí s prací zakladatele tohoto konceptu Heinze Dietericha. Chybou však také je, že články např. z *Comparative politics*, *Journal of Democracy*, případně kapitoly z knih jsou uváděny mezi internetovými zdroji a nikoli korektně v rámci literatury.

V práci je řídký poznámkový aparát. Práce je doplněna seznamem zkratk, kde jsou některé vysvětlivky v češtině, jiné v angličtině či španělštině. Toto by jistě zasloužilo standardizovanější přístup. Citační norma je používána v souladu s interními pravidly.

Metodologii M. Suková věnuje v podstatě jeden řádek a rezignuje zde na jakékoli zakotvení metodologie, uvedení kritérií komparace a jejich vysvětlení či ospravedlnění, příp. osvětlení svého metodologického přístupu v kontextu s tématem práce.

Struktura práce

Práce je členěna logicky do čtyř hlavních kapitol, byť kapitola Alberto Fujimori či Hugo Chávez, by zasloužila inovativnější název. Úvod obsahuje některé podstatné náležitosti odborných prací, nicméně není zde dostatečná reflexe odborné literatury věnující se tématu, což do velké míry souvisí i s mojí výše uvedenou kritikou ohledně chybějících zdrojů.

Teoretická část se očekávatelně soustředí na pojetí populismu a celkové vymezení konceptu práce. Sama autorka na s. 11 a 12 úvodu správně píše o nástrahách v definici populismu, který označuje za široký a nejasný pojem, bohužel se jí ale nedaří se

s těmito nástrahami vypořádat a v podstatě namátkou volí vybrané autory či jejich přístupy, které doplňuje o charakteristiky autorů dalších (např. Taggart), bohužel mi zde ale chybí jakékoli vysvětlení takového postupu. Bez dostatečné kritiky, analýzy a argumentace nelze nahodile zvolit jeden přístup a ten bez rozpaků aplikovat. Ostatně autorka sice na s. 15 slibuje, že kriticky zhodnotí „různé teorie populismu“, to se ale neděje v relevantní míře.

Teoretický rámec, jak jsem již zmínila výše, pracuje mj. s Diamondovými kritérii vymezujícími liberální demokracie a zkoumá dopad těchto vybraných populismů na politická práva občanů, předpokládá tedy autorka, že obě země byly liberálními demokraciemi před nástupem obou vlád? Autorka v teoretické části dochází k závěru, že „aplikuje“ definici Weylanda, „protože nejlépe využívá všech bodů, které jsou pro definici populismu pro autorku zásadní“. To ale není žádný pádný argument pro volbu Weylandovy koncepce.

Ve struktuře mi není jasná kapitola 1.6 pojednávající o teorii ropného prokletí. V této podkapitole si M. Suková přidává další cíl práce. Táže se, zda je Venezuela rentiérsko-populistický stát a zda je ropa příčinou nerespektování politických práv v zemi. Ross ve své práci, kterou autorka cituje, dochází k závěru, že ropa má negativní dopady na demokracii a ve svém vzorku pracuje i s Venezuelou. Co nového tedy autorka v této oblasti chce zkoumat a proč zde zařazuje tuto nadbytečnou a čistě popisnou pasáž?

V teoretické části se autorka nevěnuje odlišnosti mezi populismem a neopopulismem, ač oba termíny v textu zmiňuje. Až na s. 35 a 36 autorka na bázi výhradně textu Weylanda uvádí bez další kritiky základní odlišení, které je však podle řady autorů docela sporné.

Dále bych se ráda zeptala, jaké populistické prvky mají pozitivní vliv na práva občanů, jak autorka uvádí na s. 12? Mají skutečně zmiňované sociální programy „zlepšující kvalitu života chudších tříd“ pozitivní vliv na život, pokud vezmete příklad dnešní Venezuely, která sklízí mj. plody Chávezovy téměř 15 leté vlády. Co autorka míní tím, že řadu populistů řadíme mezi městské obyvatele nebo vesnické obyvatelstvo? (s. 16)

Následující část veskrze deskriptivního charakteru se věnuje politice Alberta Fujimoriho. Rozhodně bych doporučila vynechat pasáž o rodinném poli s bavlnou, krejčovství a prodeji pneumatik rodiny Fujimoriů (s. 33). Na s. 36 a 37 autorka píše, že byl Vargas Llosa spojen se stranou IU, což není pravda, byl kandidátem Movimiento Libertad. Sama autorka o stránku dříve píše, že přináší neoliberalní recepty, jak ty by byly spojeny s IU? Následující podkapitoly věnující se deseti Diamondovým kritériím jsou spíše, než analytickým vzhledem, popisem sledu událostí bez hlubšího kontextu. Následující kapitola „Hugo Chávez“ sleduje víceméně analogickou strukturu jako předchozí část.

Poslední kapitola s. 74 až 92 dle názvu pojatá jako souboj „Fujimori vs. Chávez“ je v podstatě neambiciózní syntézou dvou předchozích pasáží (nepřináší nové informace obsahově ani nedisponuje osvěžujícím metodologickým přístupem), kdy sledujeme identickou strukturu Diamondových kritérií.

Jako oponentce práce mi vadí, že se občas autorka (to se týká všech tří empirických kapitol) dopouští velmi zjednodušujících tvrzení a závěrů (např. 4.2.3.), kde se mj. konstatuje: „jak je tedy vidět, na rozdíl od Fujimoriho Chávez nezapomínal na práva chudých a domorodých skupin“ (s. 86). V žádném případě nelze akceptovat tvrzení, že Fujimori na chudý lid po svém zvolení zapomněl a druhý prezident ne. Ostatně ani jedna vláda nevedla ke zlepšení mikroekonomických ukazatelů, ani jedna vláda nebyla prosta účelových projektů na „podporu“ chudého obyvatelstva. Fujimori v této politice

v žádném případě nijak za Chávezem nezaostával. Kriticky by se daly komentovat i jiné vývody resp. podkapitoly sekce 4.2.

Závěr pak znovu opakuje některé již dříve uvedené teze. Bohužel se zde znovu ukazuje nevyargumentovanost některých tvrzení. V žádném případě nesouhlasím s tím, že se Chávez oproti Fujimorimu „mohl pyšnit vytvořením hnutí, které mělo promyšlenou levicovou základnu postavenou na myšlenkách Simona Bolívara“. Jakou podporu opozičních stran měl Fujimori v rámci svého samopuču? (s. 97) Opakovaně též autorka zmiňuje, že Fujimoriho režim byl nebezpečnější z hlediska lidských práv než Chávezův, důkazem tomu budiž Fujimoriho odsouzení, jak píše autorka, na 25 let. Pravdou je, že Chávez se svého verdiktu nad porušováním lidských práv, který by musela vynést jiná, než brutální Madurova vláda, nedožil.

Formální stránka

Po formální stránce je předložený text na slušné úrovni. Gramatické chyby jsou spíše výjimečné (s. 27 „pravcový populisté“), občas se objeví v práci expresivnější výraz, případně nesprávná vazba (s. 32).

Závěrem

Práce jako celek má několik slabin, které jsem konkrétně popsala výše. Ve výsledku práci chybí potřebná přidaná hodnota, což je důsledkem nedotaženého teoretického i metodologického zpracování, zároveň by text měl – při existenci obrovského množství zdrojů – obsahově nabízet kritické a analytické zamyšlení nad vládami obou populistů.

I přes řadu kritických výtek, které jsou nutnou součástí oponentských posudků, autorka předvedla ve svém textu základní schopnosti při odborném zpracování zvolené tematiky, zejména s ohledem na cizojazyčné zdroje. Práci tedy ještě mohu doporučit k obhajobě.

V Hradci Králové dne 28. 5. 2018.

Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.